

СЕКЦІЯ VI. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА УМОВ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОСОЮЗОМ

Федорова Олена Геннадіївна

аспірант

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Козуб Вікторія Олександрівна

канд.екон.наук, доцент

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Важливу роль в розвитку економіки України відіграє міжнародна торгівля, адже ефективність економіки країни залежить від ступеня інтегрованості до світогосподарських зв'язків, лібералізації міждержавних торговельних відносин, що впливає на стабільність її розвитку.

Наукові дослідження, присвячені розвитку міжнародної торгівлі між Україною та ЄС, проводять такі науковці: [1] та ін. Слід зазначити, що наявні дослідження дали відносно повний огляд проблеми, але в процесі євроінтеграції економіки України необхідні подальші дослідження.

Унаслідок російського повномасштабного вторгнення, що сталося у лютому 2022 року, економіка України стикнулася з найбільшими втратами за весь період незалежності. Обсяг валового внутрішнього продукту (ВВП) та товарообігу зменшився майже на третину. Український експорт товарів за підсумками 2023 року у вартісному вимірі впав на 18,7 % – до 35,8 млрд дол. США. Водночас фізичні показники обсягу експорту були на рівні майже 100 млн тонн [2]

Згідно з інформацією Мінекономіки, у 2023 році Україна здійснила морський експорт майже на 1 млн тонн більше, ніж у 2022 році. Крім того, через морські маршрути також здійснюється експорт інших товарів, таких як метал. Запуск альтернативного морського коридору призвів до зростання експорту продукції цієї категорії. У той же час, експорт автомобільним транспортом продовжує скорочуватися, основною причиною якого є блокування кордонів Польщі. Тобто надходження від експорту у минулому році стали одними з найнижчих за останні десять років. Погіршення цих показників у Мінекономіки пов'язують з проблемами у логістиці.

У порівнянні з експортом, імпорт за 2023 рік збільшився та становив 62,2 млрд дол. США. Найбільше Україна імпортувала палива – на суму 7,8 млрд дол., лікарських засобів – на 1,7 млрд дол. США та безпілотних літальних апаратів – на 681 млн дол. США. Крім того, в країну активно ввозилися автомобілі, добрива та засоби захисту рослин [3]

Обсяг експорту в січні 2024 року становив 3,4 млрд дол. США, що на 6,9% більше, ніж у грудні 2023 року, при цьому було відзначено рекордні показники фізичних обсягів експорту, які становили 12 млн тонн продукції [3]. У січні 2024 року Україна

також збільшила обсяг експорту товарів морським шляхом на 1,9 млрд дол. США, що демонструє зростання на 11 % порівняно з груднем 2023 року, тобто 8,7 млн тон продукції було вивезено морським транспортом. У лютому 2024 року вантажний обіг портів Великої Одеси становив 8 млн тонн, з них 5,2 млн тонн припадає на продукцію українських аграріїв. Це рекордні показники експорту не лише українським коридором, а й під час повномасштабного вторгнення [4].

Одночасно експорт до країн Європейського Союзу показав зростання. Цьому сприяла лібералізація торгівлі з країнами ЄС – 4 червня 2023 року згідно рішенням Європарламенту офіційно було скасовано торговельні бар'єри на імпорту усіх українських товарів. Євросоюз скасував антидемпінгові мита та тарифні квоти для українських товарів, запровадивши тимчасовий захід на строк у один рік. Ідеться про скасування мита на ті українські промислові товари, на які вони ще діють, зокрема щодо системи вхідних цін на фрукти та овочі, а також тарифних квот на безмитний імпорту сільськогосподарської продукції. Крім того, блокується збір антидемпінгових мита, якщо вони будуть встановлені протягом дії нового регламенту [3].

Лібералізація торгівлі між Україною та ЄС сприяє розвитку економічних зв'язків, проте у зв'язку з військовою агресією РФ та зміною потоків постачання сільськогосподарської продукції, ситуація стає складнішою. Представники країн ЄС уклали компромісну угоду про продовження лібералізації торгівлі з Україною, проте встановлення квот та мита буде здійснюватися з урахуванням імпорту не лише за останні два роки, але й за друге півріччя 2021 року. Польща та Франція, за підтримки Італії, Угорщини та Австрії, запропонували врахувати середній показник імпорту з України за весь 2021 рік, до початку повномасштабного вторгнення РФ. Однак у 2022-2023 роках ситуація з імпортом змінилася через війну: морський коридор був заблокований, і з'явилися сухопутні шляхи до ЄС, якими з України постачалася аграрна продукція. Це призвело до збільшення потоку сільськогосподарської продукції до ЄС [4].

Таким чином, українські виробники отримали змогу постачати свої товари та продукцію до країн-членів ЄС без сплати мита. Це відкрило перед багатьма компаніями широкі можливості: деякі з них розширили свій експорт, інші вперше відкрили для себе європейський ринок, збільшивши тим самим свою присутність і конкурентоспроможність на європейському ринку.

В ЄС також вже підраховували, скільки може втратити Україна від торговельного компромісу з Союзом. За оцінками Єврокомісії, які були представлені на закритому засіданні послів країн-членів ЄС, Україна може втратити 86 млн євро, якщо друге півріччя 2021 року буде враховано при розрахунках. Загалом обмеження, що базуються на оцінках імпорту за половину 2021 року та 2022-2023 роки, можуть призвести до втрат у розмірі 331 млн євро для українського бюджету [5].

Міністерство аграрної політики України також розглянуло можливий обсяг щорічних безмитних поставок чутливих видів агропродукції до ЄС. Так, наразі важко визначити максимальні обсяги товарів, які можна буде постачати до ЄС без обмежень, оскільки ще не уточнено механізм визначення від ЄС. Проте прогнозують, що на основі торговельних показників за 2022-2023 роки Україна очікує безмитне постачання до ЄС приблизно 300 тис. тонн цукру, 150 тис. тонн птиці та 46 тис. тонн яєць у 2024 році [6].

В майбутньому доцільно внести зміни до угоди про вільну торгівлю України з ЄС, щоб уникнути щорічного продовження автономних торговельних заходів [5]. Також в разі заборони поставок російських продуктів до ЄС, їх можуть замінити як Україна, так і продукти польських фермерів та інших країн ЄС.

Результати проведеного аналізу створюють позитивні перспективи для відновлення української економіки через збільшення обсягів експорту. Цей розвиток може стати важливим джерелом підтримання економічного зростання країни, сприяючи залученню іноземних інвестицій, розширенню ринків збуту та підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародній арені. Цей рух може також допомогти в збалансуванні зовнішньоекономічних відносин країни та зменшенні її залежності від внутрішніх факторів. Призупинення квот і імпортних мита Євросоюзу надає додатковий стимул для зростання експорту з України, що сприяє її економічному відновленню та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Н. Іксарова, А. Мазаракі, Т. Мельник [Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Іксарова Н.О. Зовнішня торгівля України: XXI століття. (Монографія). Київ: Професіонал. 2016.
2. Прес-служба Міністерства економіки
3. FOCUS.UA
4. DW.com.ua
5. agropolit.com
6. «Зовнішня торгівля товарами України з країнами ЄС: вартісний вимір» (Тоцька Олеся)